

Suriname, bijna thuis

Ongekende kansen en lastige barrières voor groen onderwijs

Suriname voelt een beetje als thuis. Voor veel Nederlanders is dat het ook. Niet voor niets klinkt er bij de landing in Paramaribo een door een zwoele stewardess ingesproken boodschap: "Dames en heren, we zijn zojuist geland op het Johan Adolf Pengel International Airport (in de volksmond nog steeds Zanderij). Hartelijk welkom in Suriname. Of, voor velen van u: welkom thuis".

TEKST EN FOTOGRAFIE: MIRIAM KUGGELEIJN

In Nederland wonen 500.000 inwoners met een Surinaamse afkomst. Suriname zelf telt net zo veel inwoners. En bijna allemaal hebben ze familie in Nederland, of hebben er een tijdje gewoond. Zo pratend met Nederlandse Surinamers op vakantie én met de bewoners van het land, gaat het vaak over hetzelfde thema. Welke kansen zijn er hier, en welke in het koude Nederland? De (on)mogelijkheden van Suriname lopen als een rode draad door de studiereis heen; enerzijds de ongekende kan-

'Eendenkroos voor diesel en eiwitwinning'

sen en anderzijds de lastige barrières voor de groene sector en het groene onderwijs. Het blijkt kenmerkend voor dit mooie land.

Pannekoek met bakkeljauw

Ja, ik wéét dat je tegenwoordig pannekoek moet schrijven. Maar in Suriname doen ze het nog zo. Het eerste wat mij opviel en waar ik werkelijk aan moest

wennen, is dat er overal Nederlands wordt gesproken. Niets is zo vreemd als het gevoel hebben in een totaal andere wereld te zijn beland, en gewoon je moedertaal kunnen spreken. De cultuurschok komt trouwens niet alleen door de andere omgeving en het tropische klimaat. Voor het reisgezelschap uit de groene instellingen blijkt Suriname echt een land in ontwikkeling. Met een levensstandaard die wij niet meer kennen. Een beetje zoals het in de jaren vijftig moet zijn geweest. Geschrokken ben ik wel van de ontluisterende staat waarin Paramaribo zich bevindt. Cultureel erfgoed, met de uitstraling van een kraakpand (wel een heel leuk kraakpand trouwens!).

Overall in het land kom je onze Nederlandse roots tegen. Fort Zeelandia in Paramaribo, met pijnlijke herinneringen aan de slaventijd en de decembermoorden. Plantages, watergemalen, Nederlandse straatnamen en Hollandse architectuur. Enclaves in het buitengebied met de namen Lelydorp, Groningen en Wageningen. En wanneer we op dag één van de reis ontbijten op de plantage Rust en Werk van eigenaar Van Alen, staan er naast de watermeloen, chocoladevlokken en roomboter op de ontbijttafel.

van Volkshuisvesting
Zaken in Paramaribo

Mjamm!

In de 'bananenfabriek'

e op Pla

De teelt van eendenkroos

Het ontbijt is een goed begin van een indrukwekkende rondleiding. De plantage blijkt een zeer professioneel gerund bedrijf met vele hectares grond en even zo veel kuddes vleesvee. Grootste bedreiging zijn de jaguars, die het regelmatig voorzien hebben op het jonge vee. Stoere mannen op paarden moeten er op toezien dat dit zo min mogelijk gebeurt. Wow. De kavelindeling is net de Nederlandse polder, maar dan met palmen in plaats van berken langs de sloten. Aan het einde van de rondleiding nemen we nog een kijkje bij een experiment: de teelt van eendenkroos. Om diesel van te maken en voor eiwitwinning! De proeven zijn veelbelovend en het is indrukwekkend hoeveel kilo's kroos er worden geoogst op een dag. Aan innovatief initiatief geen gebrek in Suriname.

Voorop in de vergroening

We zien op onze reis nog veel meer voorbeelden van de toepassingen van het nieuwe groen. Het woord ecotourisme lijkt hier te zijn uitgevonden. Ook gezond leven wordt hier gekoppeld aan de groene sector. Het leven van de natuur, telen van geneeskrachtige kruiden en bijzondere planten, het is hier allemaal zo gewoon. Ook is men bezig met duurzaamheid en biologische landbouw. Teamleider van het Natuur Technisch Instituut (Natin Institute, een soort groen mbo) in Nickerie verwoordt het prachtig: fossiele brandstoffen, mineralen en andere bodemschatten raken uitgeput. Voedsel wordt straks het nieuwe goud!

Op dag twee krijgen we een indrukwekkende lezing van Maureen Silos, de bevlogen directeur van het Caribbean Institute. Zij richtte dit instituut zelf op om duurzame landbouw te bevorderen, door inzet van kennis, politieke invloed en cultuur. Ze hield een boeiend betoog over hoe Suriname kan komen tot een duurzame tuinbouwproductieketen. Deze -van oorsprong- sociologe raakte gefascineerd door de vruchtbare bodem van Suriname. En wat de (kleine) boeren hiermee doen. Of juist aan verpesten. Ze lijkt persoonlijk geraakt wanneer ze spreekt over de rol van het ministerie van LVV. De bureaucratie en de uitgifte van land gaan niet van een leien dakje. Het lijkt volstrekt willekeurig en gebaseerd op vriendjespolitiek. Vernieuwingen als onafhankelijke klinieken met plantenziektenkundigen vallen niet in de smaak, omdat door dat soort ontwikkelingen de greep van de overheid op de sector wellicht kleiner wordt. Vanuit haar sociologische achtergrond geeft ze een helder beeld over de ingewikkelde structuur van de Surinaamse samenleving. Omdat het op dag twee is, nemen we het de rest van de reis in ons achterhoofd mee. We spreken genoeg ambtenaren onderweg. Op de

Fruit als onkruid langs de weg

Maureen Silos leidt ons rond bij één van haar zelfstandige agrariërs; een alleenstaande moeder in dit geval

Typisch caribisch: muurschilderingen. Deze stond op de muur van de landbouwcoöperatie

officiële ontvangsten van de districtscommissarissen praten we met veel mensen in dienst van de Surinaamse regering. Boeiende gesprekken, gedeelde belangen. Maar ook best een gek idee, met iemand spreken die ook maandelijks met president Bouterse aan tafel zit. Suriname en Nederland, zo veel geschiedenis. Die de ene keer bindt, en de andere keer dingen in de weg staat.

Vruchtbare grond

Suriname is één van de meest vruchtbare landen van de wereld. Fruit groeit er als onkruid langs de weg. Na de studiereis ben ik in Suriname nog een paar dagen doorgereisd naar het regenwoud en raakte ik gefascineerd door het fenomeen 'kostgrondje'. Elk jaar brandt elk gezin van het dorpje (lees: de vrouwen) een stuk oer-

En toch beperkt de professionele landbouw en export zich tot een handjevol bedrijven in bakoves (bananen) en rijst. Een belangrijke oorzaak is de tussenhandel en het ontbreken van exportmogelijkheden, zo leren we van ons bezoek aan Landbouwcoöperatie Kwatta. De tussenhandelaren geven altijd dezelfde prijs voor bepaalde producten. Dat nodigt niet uit tot het produceren van een zo goed mogelijk product. En ook de kwaliteitspredicaten die nodig zijn voor export, zijn moeilijk te verkrijgen. Hierdoor is het financieel niet aantrekkelijk om grote hoeveelheden te produceren. De coöperatie probeert hier verbetering in te brengen, maar het gaat langzaam. Men heeft het middenkader nodig om vaart hierin te brengen.

Imagoprobleem

En hoe zit het dan met het imago van werken in de groene sector en het volgen van onderwijs hiervoor? Hiervan krijgen we een prima beeld, pratend met leerlingen, studenten en docenten uit het Surinaamse groene onderwijs. Dat praten gaat trouwens heel gemakkelijk, zo in het Nederlands. We realiseren ons dat Suriname een ideaal land is om uitwisselingsprojecten mee te doen of om stage te lopen. Bij elke school worden dan ook druk visitekaartjes, e-mailadressen uitgewisseld en Facebookvrienden gemaakt.

De imagoproblemen zijn eigenlijk heel vergelijkbaar met Nederland. Het groene onderwijs wordt ook hier vooral met de primaire kant ervan geassocieerd. Terwijl ecotoerisme en andere beroepen in de voedselketen ook gekwalificeerde mensen nodig hebben en heeft

'Maandelijks in gesprek met Desi Bouterse'

woud plat, om hier groenten op te kunnen verbouwen. Je moet je hierbij geen keurige moestuin voorstellen, maar een wirwar aan inheemse planten en hier en daar wat gezaaid goed. "Hé daar groeit een cassave en O, daar een ananas!". Het leven in een dorpje in het oerwoud is voor ons onvoorstelbaar primitief, maar honger is er nooit.

Er is een keur aan diversiteit in Suriname. Zelden heb ik bijvoorbeeld zo veel verschillende -voor mij onbekende- groente- en fruitsoorten gezien, als op de Landbouwtentoonstelling in Paramaribo.

Kostgrondje

Ervaringen uitwisselen met leerlingen

Bevlogen studenten

Een keur aan fruit en groenten op de Landbouwtentoonstelling

geleid tot (nieuwe) studierichtingen. We zien een mooi voorbeeld van hoe goed werkgeverschap direct kan leiden tot meer studenten. Sinds de overheid (in Suriname bekend staand als ongeveer de beste werkgever die je je kunt wensen) een project heeft gestart om brandstof te gaan winnen uit suikerriet (het Staatsolieproject), is het aantal studenten agrarische productie op de Anton de Kom Universiteit gestegen van 2 tot 4, naar bijna 20 studenten per jaar! Baanzekerheid blijft nu eenmaal erg belangrijk.

Passie en trots

De gesprekken met de studenten zijn hartverwarmend. Stuk voor stuk kunnen ze heel goed uitleggen waarom ze voor deze studierichting hebben gekozen. Soms kennen ze de sector van huis uit, anderen zijn graag praktijkgericht bezig. Nathan vond de opleiding heel uitdagend en afwisselend. "Het is veel meer dan je aan de buitenkant ziet". En ook de liefde voor planten en dieren zien we terug. Jenieva verwoordt het mooi: "We moeten elke dag groenten eten. Landbouw raakt nooit op". Alle leerlingen en studenten hebben één ding gemeen: ze weten dat wat zij leren, er toe doet.

Tomatenzaad duurder dan goud

Op de laatste dag van de studiereis is een seminar georganiseerd, met de veelzeggende titel: een kilo tomatenzaad is duurder dan een kilo goud. De Surinaamse jongeren die nu worden opgeleid in de groene sector weten dat al lang. Alhoewel er nog steeds naar goud wordt gezocht in sommige delen van het land, weten zij dat de wereld vooral voedsel nodig heeft in de toe-

komst. Het zijn er helaas alleen nog erg weinig. Maar de jeugd heeft de toekomst, zo werd ook gesteld op het seminar in één hele mooie (internationale) uitspraak door Surinaamse jongeren:

We have the energy to develop agriculture, boost the economy and feed the world!

Ook naar Suriname?

In oktober wordt er weer een studie-/werkbezoek Groen Onderwijs georganiseerd. Tijdens het studie-/werkbezoek staan de groene sector en onderwijs en de verkenning van de Surinaamse cultuur centraal. We bouwen voort op het eerdere studie-/werkbezoek van november 2011 en samen met de Surinaamse partners maken we een interactief, maatwerkprogramma met 'groene' scholen, groot-schalige landbouwbedrijven, onderzoeksinstituten en verantwoordelijke districtscommissarissen. Ook organiseren we een conferentie in Paramaribo over innovatie en duurzaamheidsvraagstukken in de groene sector.

Aanmelding

Meld je aan via APS International: international@aps.nl of bel 030-28 56 600, contactpersoon Miranda Vleerlaag. Voor meer informatie: www.aps.nl/StudiereisSuriname